

4. Впровадження АДПП в процес соціально-психологічного забезпечення правоохоронної діяльності правоохоронних структур суттєво поліпшить якість роботи психолога.

Список бібліографічних посилань

1. Алещенко В. І. Психологічне забезпечення миротворчої діяльності військовослужбовців Збройних Сил України: монографія. Харків: ХУПС, 2008. 238 с. URL: http://www.mil.univ.kiev.ua/files/42_657576225.pdf (дата звернення: 27.02.2017).

2. Демкин А. Общеармейская программа Комплексная подготовка солдата и членов семьи Comprehensive Soldier & Family Fitness (CSF2) // Популярныe медицинскie статьи доктора Д.: сайт. URL: <http://enures.dacha-dom.ru/boevoi-stress-csf2.shtml> (дата звернення: 27.02.2017).

Отримано 28.02.2017

УДК 159.9

Анатолій Сергійович КОЛОТІК,

декан факультету № 3 (підрозділів поліції превентивної діяльності)

Харківського національного університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук;

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-4064-4145>

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Проведено порівняльний аналіз чинного та перспективного нормативного забезпечення діяльності психологічної служби Національної поліції. Виявлено коло питань щодо ефективності проекту Положення про систему психологічного забезпечення Національної поліції України.

Добігає кінця чинність відомчого наказу «Про подальший розвиток служби психологічного забезпечення оперативно-службової діяльності органів внутрішніх справ України» № 842 від 28.07.2004, який протягом більш ніж десяти років слугував настільною книгою практичних психологів міліції (поліції) України. Відділи психологічного забезпечення в територіальних управліннях Національної поліції отримали проект нового Положення про систему психологічного забезпечення НПУ (далі – СПЗ НПУ). У зв'язку з цим виникає необхідність осмислення основних положень, що будуть регламентувати СПЗ НПУ у майбутньому.

1. Щодо здійснення психологічного забезпечення. На теперішній час його здійснюють виключно працівники СПЗ, вони ж несуть відповідальність за якість та результативність роботи.

У новому Положенні зазначено обов'язковість здійснення працівниками СПЗ тільки «практичних, прикладних заходів психологічного спрямування». Слід відмітити «втрату» найбільш важливого принципу – професійної незалежності психолога, остаточності його висновків по професійно-психологічним питанням, який закріплений у Етичному кодексі психолога. При цьому в документі є дефініція «учасники СПЗ», до кола яких віднесено не тільки психологів, а і керівників підрозділів поліції, керівників підрозділів з кадрового забезпечення, інші посадові особи, призначені відповідальними за організацію СПЗ. До обов'язків керівників, в тому числі, входять: організація СПЗ, залучення психологів та підлеглих до проведення заходів, збереження відповідної документації.

Незрозумілим є питання розподілу обов'язків та відповідальності суб'єктів СПЗ при такому підході. Насторогу викликає питання «відповідального за організацію СПЗ» – особи, яка за відсутності штатної посади психолога, або некомплекту, має проводити планування та організацію психологічного забезпечення у колективі. Не зрозуміло, на яких підставах у відповідального виникає додаткове навантаження? Чи потрібно йому за це платити? Чи потребує він перепідготовки або іншого навчання для того, щоб виконувати роботу?

Стає зрозумілим, що у середньо-часовій перспективі можна очікувати велику кількість «відповідальних за СПЗ», які будуть займатись «паперовою» роботою, через те, що керівнику зручно призначити «свого» працівника, який є більш керованим, ніж психолог з «подвійним підпорядкуванням». Через це виникає ризик втрати необхідності у професійних психологічних кадрах.

2. Щодо напрямів діяльності СПЗ. Натепер їх чотири:

- а) професійна орієнтація та відбір кадрів;
- б) психологічна профілактика та супроводження служби;
- в) психологічне супроводження оперативно-службової діяльності;
- г) психолого-педагогічний супровід у ВНЗ МВС, професійно-психологічна підготовка та впровадження новітніх психотехнологій.

В новому Положенні передбачено наступні напрями:

- а) забезпечення формування якісного професійного ядра НПУ;
- б) формування оптимальної психологічної готовності поліцейських до виконання професійних завдань;
- в) психологічна профілактика та супроводження служби;
- г) моніторинг стану соціально-психологічного клімату;
- д) психологічне сприяння у розкритті та розслідуванні злочинів, забезпечення переговорної діяльності.

Перелік напрямів діяльності СПЗ став ширшим за рахунок виокремлення заходів вивчення та оптимізації соціально-психологічного

клімату у підрозділах. Це – традиційний захід, в межах психологічного супроводу служби колективів поліції, логіка його виокремлення в окремий напрям незрозуміла. Між тим, СПЗ втратило декілька важливих функцій, зокрема:

- заходи сприяння адаптації молодих працівників поліції, особливо щодо сприяння процесу наставництва;

- діагностика особистості при закріпленні табельної вогнепальної зброї;

- вивчення особистості поліцейських з резерву кадрів на висунення.

Зникли і завдання щодо: допомоги керівникам з забезпечення психологічної надійності персоналу; професійної орієнтації кандидатів на службу; виявлення чинників виникнення соціально-психологічних проблем в оперативно-службовій діяльності.

З'явилися нові, нетипові для поліцейських психологів, функції. Зупинимось на одній з них, на наданні кризової психологічної допомоги поліцейським, громадянам, які постраждали внаслідок злочинів, терористичних актів, надзвичайних подій. Кризова психологічна допомога громадянам здійснюється наразі тільки психологами ДСНС, які отримують відповідну підготовку під час навчання у вищі. Психологи, які випускались з ВНЗ МВС ніколи не отримували такої підготовки, тому будуть потребувати перепідготовки у галузі кризової психології.

Функціональне наповнення окремих напрямів роботи також є дещо розмитим, наприклад, основна форма діяльності психолога – консультація, раніш була дозволена працівнику та членам його сім'ї, в новому Положенні – тільки поліцейському. З членами сім'ї зазначена можливість проведення «групової психокорекції», яка в принципі не може бути проведена без попереднього консультування.

Окремого прояснення потребують засади функціонування «групи психологічного піклування» (ГПП), яка приходить на зміну групі посиленої психологічної уваги (ГППУ). Замість п'ятнадцяти досить добре визначених підстав для зарахування до ГППУ, в новому Положенні їх – шість, серед яких, наприклад, знижений самоконтроль та надмірне вживання тютюну. Для зарахування поліцейського до ГПП психолог повинен, по-перше, отримати його добровільну згоду за встановленою формою, а по-друге – повідомити про це двох керівників (по психологічній лінії та безпосереднього керівника поліцейського). Після цього, направляти поліцейського до психолога для проведення заходів повинен буде його керівник. Зрозуміло, що за такого низького рівня конфіденційності, отримати «добровільну згоду» поліцейського буде майже неможливо. Крім того, можна очікувати пресинг збоку окремих керівників та членів колективу, які будуть обізнані в тому, що поліцейський знаходиться «у групі ризику».

Загальні питання до Положення про систему психологічного забезпечення НПУ, полягають ще і в такому:

1. В документі шість разів зустрічається фраза «... уключаючи учасників антитерористичної операції», але ніяких особливостей щодо здійснення з ними заходів психологічного забезпечення – не наводиться.

2. Попередні роки існування СПЗ здається майже не враховані в новому Положенні. Так, проігноровані Етичний кодекс психолога, положення про експрес-діагностику персоналу, положення про групу посиленої психологічної уваги тощо. Невже позитивних здобутків не було?

3. Документ перевантажений формальними і суто бюрократичними вимогами до психолога щодо планування і звітності. Кількість звітів у порівнянні з теперішніми не знижується, що явно не сприятиме ефективності розподілу робочого часу психологів. У деяких випадках звіт про заходи прописаний краще, ніж сам захід (наприклад, є форма звіту про кількість інструктажів поліцейських перед заступанням на службу, але в Положенні про самі інструктажі – ані слова).

4. У Положенні відсутній розділ «Права і обов'язки психолога», прописані тільки компетенції керівників СПЗ. Хотілось би бачити щось про підвищення кваліфікації психологів, їх стажування у ВНЗ МВС, організацію їх післядипломного навчання у провідних тренерів, консультантів, психотерапевтів та інших фахівців з психологічної роботи як у нашій країні, так і за кордоном.

Отримано 06.03.2017

УДК 159.923.2

Оксана Миколаївна МІРОШНИЧЕНКО,

начальник кафедри психології юридичного факультету

Академії Державної пенітенціарної служби (м. Чернігів),

кандидат психологічних наук, доцент;

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-8624-9397>

ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕНІТЕНЦІАРНОГО ПЕРСОНАЛУ В СФЕРІ СІМЕЙНИХ ВІДНОСИН

Розглянуто особливості організації психологічного забезпечення професійної діяльності пенітенціарного персоналу у сфері сімейних відносин, а також особливості роботи психолога із сім'ями співробітників установ виконання покарань.

Професійна діяльність і сімейна сфера пенітенціарного персоналу тісно пов'язані одне з одним. Сім'я є джерелом емоційної підтримки і